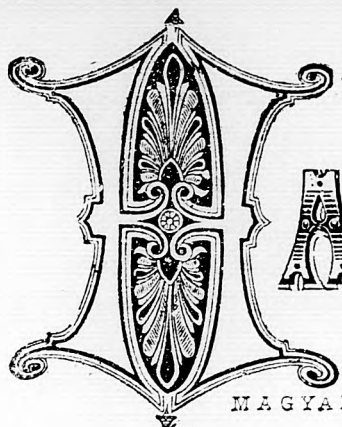

Budapest, 1882. Május 21.

18. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZEINEK
HETISZEMLÉJÉ.

SZAKSZERKESZTŐK:

AGGHÁZY KÁROLY ÉS ERNEY JÓZSEF.

FELÉLŐS SZERKESZTŐ:

KACZIÁNY GÉZA.

Szerkesztőség: Váci-utca 24. sz.
Kiadó hivatal: Váci-utca 3. sz. a
„Harmonia” társulat zeneműkeres-
kedése.

Előfizetési árak:
Egész évre . . . . . 6 ft
Félévre . . . . . 3 ft
Negyedévre . . . . . 1 ft 50 kr.

Egressy Béni.

Régi tartozást rótt le az ország nevében pár nap előtt az írók és művészek társulata. Egy igénytelen dalmok beomlott, elfeledett sírját látta el emlékjellel s ezzel fölújítá halványulni kezdő emlékét is. Hogy is lett volna halhatatlanná téve, hiszen azt a sok szép népdalt, melyet az ő ajkáról kapott el az egész ország s még most szerte énekel úr és pór egyaránt, csak egy műkedvelő szerzette, kinek elég, ha a tudósok poros könyveikben örökítik meg nevét, mások pedig bátran elfeledhetik.

Igaz, hogy a pacsirta s a csalogány, a természet ez igénytelen gyermekei, szintén aligha tudják kótára tenni dalaikat, ők énekelnek úgy, amint szívők súgja nekik s visszhangot is keltenek lelkünkben. Csak egy pacsirta, csak egy csalogány volt. A dalköltő is ilyen; nem tanulta tudományosan a zenét, idegen tollakkal nem ékíté magát soha sőt legtöbb esetben még csak hosszú haját sem visel, mely őt zenei tekintélylyé tenné. Nem csoda tehát, ha kortársai el nem ösmerik őt zenésznek, a céhből kizárják s mint »műkedvelőt« lenézik. Ha aztán a későbbi kor, mely a nyegleséget a megérdemlett feledség porával betakarja, megemlékezik az igénytelen, de azért örökké élő »névtelen«-ről, a pápaszemes zenetudós is előáll és szent tudománya (!) piedesztaljáról osztja a kegyes elismerést.

Ki tudja ma már azt, hogy a »Cserebogár, sárga cserebogár«, a

»Káka tövén« és számtalan más »vérré vált« népdal szerzője Egressy Béni volt, kinek nevét ugyan könyvek és hírlapok megőrizték, de alig tudták, hogy miért is emlegetik. A népszerűvé váló dalok elvesztik egyéni jellegüket, mihelyt valamely dal lemegy a nép ajkára, elfelejtik szerzője nevét. Sokan elesodálkoznak, midőn Petőfi költeményeit lapozgatva, száz oly népdalt találnak ott, melyekről mindenki azt hitte, hogy maga a nép költé. Hisz már apáink is hallották énekeltetni!

Egressy Béni tehát nem volt művész, a szó jelenlegi értelmében, mely szigorú határvonalat húz a művész és műkedvelő között. Ő összesen oly ihletett dalmok volt, amelyet azóta sem mutat fel a dalköltészet, de a nagyképűséghez teljességgel nem értett. Ifjan hunyt el, rendkívül korán, úgy az ország, mint a magyar zene számára. Az ő egészséges, természetes érzéke, mesterkéeltséget nem ismerő költői tehetsége kimeríthetetlenül gazdag forrása volt a legszebb dallamoknak, (melyek hivatva vannak egy ország egymásután következő nemzedékeinek gyönyörködtetésére szolgálni). A magyar zeneművészet elhunyt óta nagyot haladt előre, a naturalista helyét hivatott tehetségek pótolják, de az ő neve mindig számot fog tenni a magyar zeneirodalom történetében.

Egressy működése egy évtizedre sem terjedett, de ez is elég volt arra, hogy feledhetlenné tegye nevét. S ha mást nem is tett volna, mint a »Szózat« lélekemelő dallamát költi, méltó, hogy mint a »Marsaillaise« szerzője ez egyetlen dala után halhatatlanná váljék. De legyen bár neve elfeledve, ő maga élni fog dalaiban, melyekre újra meg újra visszatér a koros szerzemények által meg nem ronthatott jó ízlés.

* * *

Egressy Béni síremlékét esütörtökön délután leplezték le ünnepiesen a kerepesi temetőben. Az írók és művészek társasága kebeléből e célra alakult bizottság fél 3 órakor vonult ki a kör helyiségeiből a temetőbe, a hol a megújított síremlék körül már szép közönség gyűlt össze, hogy a kegyelet ez ünnepén részt vegyen.

Az ünnepet a nemzeti színház énekkara nyitotta meg.

Mikor elhangzott a dal, Sipos Antal, az írók és művészek társasága alelnöke lépett a sírkő elé, és felolvastott egy beszédet.

A koszorú, melyet Sipos ennek után a sírkőre tett, zöld borostyán nemzeti színű szalaggal, e felirással: „Egressy Béninek az írók és művészek társasága.“

Ezután a többi koszorúkat tették a sírkőre. O d r y Lehel „a nemzeti színház igazgatósága és összes személyzete nevében a legmélyebb kegyelet jeléül“, B a r t a y Ede „a kegyelet koszorúját teszem le Egressy Béni sírjára a nemzeti zenede nevében. Legyen áldott emlékezte.“ Id. Á b r á n y i Kornél az orsz. zeneakadémia nevében tett le koszorút: „Az orsz. zeneakadémia nevében teszem — ugymond — a koszorút Egressy Benjamin sírjára, ki felgyújtó dalaival örökké élni fog, míg csak egy magyar lesz, kinek szívéből ki nem hal a szabadság szeretete“. Ezután K o m ó c s y József szavalt a Egressy Béni emlékezetére írott költeményét.

Az öreg V a s v á r i Kovács, ki Egressy Benjamin koporsójának áthelyezése s síremléke megújítására a mozgalmat megindította s buzgalmaival a kegyelet e szép tényét valósi

totta, oda lépett a sírhoz. „Én e sírnak -- mondá -- mindig hű őre voltam. Engedjék meg, hogy én e koszorúkat megőrizhessem s minden halottak napján velök e sírt feldiszhíthessem.“

Eközben megérkezett az egyetemi fiatalság egy küldöttsége s R á c z Géza joghallgató az egyetemi fiatalság Egressy Béni iránt érzett tiszteletének, szeretetének s hálájának jeléül szép babérkoszorút tett a sírra. Az ünnep berekesztéseül a nemzeti színház énekkara a „Hazádnak rendületlenül“-t énekelte el, melyet a közönség levett kalappal hallgatott meg. Egressy Béni siremléke a kerepesi temető azon részén van, hol a magyar irodalom és művészet annyi jelese alussza örök álmát. A sírkő egy sziklatömb, melyen egy márványkocka van élére állítva s rajta a felírás: „Egressy Benjamin, élt 37 évet, meghalt július 19. 1851.“

A külföld zenevilága.

(Saját levelezőinktől.)

I.

Wagner Richard londoni diadalai.

London, máj. 9.

A villanyos táviró bizonyára megvitte a világ minden részébe azon művészeti esemény hírért, melynek a britt főváros e hó 6-án volt tanuja. Aki az angolok közmondásos hidegvérűségére gondol, aligha fogja megérthetni azon óriási lelkesültséget, melylyel a »Her Majesty's Theater« közönsége Wagner »Niebelung-ciklus«-át fogadta. A nagy német mester, a zeneapostol valóban büszke lehet egy ujonnan meghódított országra. Hogy ez elragadtatás nem általában bevett szokásnak tudható be a színházi előadásokkal szemben, sem pedig a valóban mesés kiállításnak, annak élénk bizonyosága a pár nap előtt lejátszott »Romeo és Julia«, Anglia és a világ legnagyobb drámairójától, csodaszép kiállítással, Irvinggel, London legnagyobb színészével az egyik címszerepben — s az egész oly hidegen hagyta az angol közönséget, hogy tán az eszkimók is jobban lelkesültek volna.

Az első Wagner-előadás némileg az ünnepély színezetével is birt. Angelo Neumann, az ügyes impresario már két-három hónapja készült ez előadásra, mindenki tudta, hogy a királyi ház is meg fog jelenni ez estén, s azért az urak frakkban, a hölgyek báltoiletteben, kezükben virágcsokrokkal jöttek. Félkilenckor pontban, az előadás kezdetére kitűzött időben jelentek meg a walesi hercegi pár, a dán trónörökösne, az edinburghi hercegi pár, a mecklenburgi hercegnő, a koburg-góthai herceg, mire a zenekar a »God save the Queen«-t játszotta, s az összes jelen voltak mind fölállottak.

Ami az előadás nehézségeit illeti, azok nagyrészt technikai akadályok voltak; így különösen a színpad kicsiny volta látszott először oly akadálynak, mely megghusítja az egész tervet. Azonban a technikai ügyességnek sikerült győzedelmeskedni fölötte, mily sikerrel, azt eléggé megmondotta a meplepetés hangosan nyilvánuló zaja, midőn az első jelenet a Rajna fenekét mutatta be a jobbra-balra gomolyó hullámokkal s azokban uszkáló rajnai tündérekkel, a vízben hatalmas szirtek meredtek föl és csúcsokon ragyogva sugárzott a »Rajna aranya.« A tovagomolygó hullámok finom ködbe veszték el, majd eltűnvn, a ködből aranyfényvel ragyogott

elő a nap sugara, az istenek várát világítva meg. E jelenetváltozás még nagyobb hatást keltett.

Igaztalanság volna meg nem emlékeznünk a kitünő személyesítőkről, Krausz Ágosta kisasszony ezüstcsengésű szopránjáról, Schelper úrról, mint kitünő drámai játéku Alberichről, Scaria urról, a hatalmas Wotan személyesítőjéről, és Reicher-Kindermann asszonyról, mint Frickáról. A többi istenek közül Wigand, Bürger és Ellers egyaránt remekeltek s különösen még Vogl volt az, kinek érhangja a nagy sikert valódi diadalál tette. A walesi herceg fölhivatta páholyába Neumann impresariót és bámulatának adott kifejezést, különösen Reicher-Kindermann asszonyt és Voglt illetőleg.

E hó 7-én ismételték a »Rajna aranyát«, tegnap pedig »Siegfried« ment. Vogl, mint »félelmet nem ismerő«, erőteljes ifju Siegfried valódi diadalt ünnepelt Midön kardját, a »Nothung« ot széttöri és újra kovácsolja a híres pöröly-dallal, a tetszésnek valódi vihara tört ki; a »Brünhild szirtje« jelenetében, midőn az erdei madárkák dalait a hangszerelés mesterileg adja vissza, még nagyobb tetszés rengeté meg a házat. — Nem esoda, ha az előadásokra jegyeket kapni a lehetetlenséggel határos, e diadal minden eddig képzelhetőt jóval föltülmúl.

Ebner Ede,

a „Weekly Review of Music“ munkatársa.

II.

Liszt Ferenc Antwerpenben.

Antwerpen, máj. 12.

Tegnap küldött levelemben számot adtam a meglepő sikernek, melyet a kezdetleges előadás dacára az »Erzsébet-oratorium« Brüsszelben aratott. A sajtó tele magasztalásokkal fogadja az örök-szép zenét, melynek áhitatos mysticizmus, gondolatainak eredetisége, instrumentációjának tökélye mindenkit elragadott.

A Belgiumban rendezett Liszt-ünnepélyek Antwerpenben érték folytatásukat, mely a fővároshoz közelsége dacára az ország második metropoljának tekinthető Lakosai jobbára gazdag kereskedők, üzletemberek, de azért szépen virágzik köztük a művészet. Nemcsak a képzőművészetek iránt van e flamand népben kiváló finom érzék, de a zene iránt is. Ezt a mult heti nagy Liszt-ünnepélyek, melyek három napig tartottak, újból fényesen bebizonyíták.

Mult pénteken érkezett meg a nagy mester számos barátja kíséretében Antwerpenben s Lynen Viktor urnak, a város egyik leggazdagabb polgárának vendége volt. Az ismerkedési estély, mely a helybeli művészközség tagjai számára a mester viszontlátásának kedves alkalma volt, Lynen ur termében gyűjté össze Antwerpen egész előkelő és művész-közönségét.

Szombat estve a »Société Royale d'Harmonie« nagy termében, mely 5000 embert képes befogadni, nagy zeneünnepélyt rendezett a »Société de musique« a mester tiszteletére. A műsor élén ott állt nagy betűkkel: »Hommage á François Liszt.«

Az óriási zenekart e hangversenyen a híres flamand zeneköltő, az antwerpeni zenede igazgatója, Benoit Péte vezényelte s a műsort kizárólag a saját szerzeményeiből állítá össze.

Pontban 8 órakor érkezett a mester, 30—40 tagból álló társaság kíséretében (barátai, tisztelői, tanítványai) a terembe. Az egész közönség felállt s óriási tapsviharral fogadta Lisztet s a zenekar egy himnuszt játszott. A mester alig győzte kézintéssel, főhajtással az ovációkat megköszönni.

A hangverseny mindkét számát ki kell emelnem; a »Charlotte Corday« című program-zenét, melyből főleg egy keringő annyira megtetszett a közönségnek, hogy ismételni kellett, s a »Kinder oratorium«-ot, melyben a 100 főt meghaladó zenekaron kívül közel 800 főnyi gyermekkar vett részt. Ez oratoriumot Liszt kívánságára elejétől végig megisméltették. Gondosan volt betanítva, tételei dallamosak, — a kis énekesek hangjegy nélkül énekeltek. Benoit eredeti s nagyszabású zeneszerző, kinek műveit a budapesti filharmonikusok kiváló figyelmébe ajánlom.

E két versenyt darab közt a Liszt-ovációk megújultak. A gyermekkarból négy leányka a mester elé járult s üdvözlő szavak közt pompás virágkosarat nyújtott át neki, mialatt a közönség viharos tapsokban tört ki.

Vasárnap az ünnepélyek harmadnapján a művészeti előadások az isten házában vették kezdetüket, hol a templomi zenekar egy 16-ik századbeli misét játszott. Misa után Liszt és barátai, mintegy 300 főnyi meghívott közönséggel kirándultak a »L'Escant« hajón, melyet a vendégszerető Lynen ur bérelt ki e napra.

Estve bucsulakoma volt Lynen ur termeiben, melyen nemcsak antwerpeni, de brüsszeli zenészek is voltak jelen. Az estélylyel persze hangverseny volt egybekötve, melyet Liszt rendezett és — gyengéd viszonzásul Lynen ur vendégszeretetének — maga is közreműködött benne. A többi versenyző művészek nagyrészt a brüsszeli zeneakadémia tanárai voltak. A hangverseny kezdetét vette Liszt által négy kézre átírt Schubert indulókkal. Utánna Zarembsky és neje játszották rendkívüli sikerrel St. Saensnek egy Beethoven thema fölötti változatait két zongorára. Majd Hubay Jenő geniális hegedűművész adta elő Liszt »Benediktuszát« a mester saját kísérete mellett roppant hatással. Kufferauth kisasszony Liszt-dalokat énekelt. Végre a mester ült a zongorához s egy etudeot és Chopin-dalt játszott, majd a lelkesülő tapsoknak engedve, Hubay Jenővel, az első hegedűtanszék e kitűnő tanárával eljátszta a cis-moll rhapsodiát.

Ez előadás hatását leírni nem lehet. A tapsok orkánszerűek voltak a jelenvolt hölgyek körülvették a 71 éves agg mestert és ölelték, csókolták elragadtatásukban . . .

Másnap délben utazott el Liszt Antwerpenből, de megigérte, hogy Belgiumot jövő esztendőre ismét meglátogatja.

T Á R C A.

Zeneszerzők mint írók.

E hó második felében fog megjelenni Lewinszky, bécsi burgszínházi tag emlékkönyvének második kötete, mely a legérdekesebb gyűjtemények egyike, s így nem csoda, ha első kötete oly nagy feltűnést keltett minden-

felé. A könyv címe: »A szinfalak között«, — tartalmát pedig Europa jelenlegi leghirnevesebb művészeinek apró dolgozatai, emléksorai, stb. képezik. Harminc kiváló, sőt nagy név, melynek tulajdonosa legnagyobbbrészt igen szellemes csevegőnek mutatkozik a szokatlan téren. E közülmény a munkát becsessé is teszi.

Azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy előre közölhetünk mutatványul néhányat e könyvből, különösen a zenészek által írott kis dolgozatokat és emléksorokat szemelve ki e célra.

Ime ott van mindjárt Flotow Frigyes, ki a napokban lépte át a 70-ik év Rubikonját, a legfényesebb sikerrel s egy új operával készül még mindig a világot meglepni, a keleti költészet legbámulatosabb gyöngyét, »Sakuntalát« szemelve ki e célra. Jó ízű humccral beszél el e sorokban, mily mostoha viszonyokkal kellett Párisban küzdenie, mint jutott első sikereihez, s végre, miként keletkezett híres »Márthá«-ja.

»Egy nap, írja ő, St. Georges barátom kéretett magához:

— Akar-e ön egy ballett felvonást írni a nagy opera számára? kérdé.

— Ha akarok-e? válaszoltam mohón.

— Nos tehát; a ballett három felvonásos, de a munka igen sietős. Három zeneszerzőnek kell osztoznia rajta, hogy mielőbb kész legyen «

Flotow e sürgető okot a következőleg beszéli el: »A nagy opera igazgatójának, szerződése szerint évenként egy-egy háromfelvonásos ballettet kellett előadatnia. Azon évben hátrálékban volt vele. Nem rendelkezett elsőrangú táncosnővel, ki az új ballett költségeit bravour-alakításával behozni ígérkezett volna. A kisasszony, az első táncosnő ugyan igen szép lány volt, de nem eléggé tehetséges arra, hogy egy új ballettet meg lehetett volna kockáztatni vele. Az ifjú hölgy ellenben, ki tudta, hogy ő az egyetlen magántáncosnő, épen nagyon is számított e ballettre, mely által elsőrangú csillaggá lehetni remélt.

»Elképzelhető dühbe jött tehát, midőn azt hallotta, hogy az igazgató nem akarja a kérdéses ballettet, az iránta táplált bizalmatlanság miatt színrehozatni, hanem a miniszteriumhoz halasztási kérvényt adott be. Nosza, ő sem volt röst, sietve hajtata a miniszterhez, bevádolni az igazgatót. A miniszter, kinek resszortjába ez ügyek tartoztak, egyenesen megmondotta a szép táncosnőnek, hogy az igazgató nem akarja a biztosan ráköltendő 100.000 frankot megkockáztatni elsőrangú csillag nélkül.

»Másnap beállit egy úr az igazgatóhoz és kijelenti, hogy ő lefizet 100.000 frankot, ha A. kisasszony számára az igazgató egy új ballettet rövid időn színrehozat. Ez úr természetesen meglehetősen fényes név és még fényesebb vagyon fölött rendelkezett s e 100.000 frank nem volt minden, mit a bájos sylphidért áldozott. — A nagy sietség tehát ez által volt indokolva, s így volt lehető, hogy St. Georges barátom engem is betölt a három zeneszerzők egyikéül. A ballett előadatott és igen szép sikert aratott. A későbbi években e szöveggönyvet operai librettová alakítás végett Friedrich barátomnak átadtam s abból keletkezett »Mártha.« Ha A. kisasszonynak nem jut eszébe, hogy egy új ballettben táncoljon, ki tudja, megírom-e valaha »Márthát?«

L a c h n e r Ferenc, a szintén meglehetősen hajlott korú dalköltő szintén képviselve van a kötet élén. Ő nyitja meg az elbeszélések sorát,

annak előadásával, hogy »midőn hatvan év előtt először mentem Bécsbe«, mint képezte összes vagyonát 18 kemény forint, melynek azonban a tetemes részét bírság fejében az osztrák határon le kellett fizetnie, a »posta megkárosítása miatt«, t. i. egy lepecsételt ajánlott levél volt nála, mely ténylegben a már akkor is jeles virágzásnak örvendett k. k. Fináncság levél-be-csempészést fedezvén fel, ily érzékenyen büntette meg a fiatal zenészt. Alább elmondja, miként ismerkedett meg Beethovennel és Schuberttel, miként javíttatta Beethoven az ő kompozíciót, mint halt meg e két zenéiás s milyen mindkettőjük siremléke.

Rubinstein Antal cikke az »egyházi dalmű«-ről a legérdekesebbek egyike az egész kötetben. Új eszmét dolgoz föl, melynek bizonyára van jövője s ez az oratoriumoknak jelmezekben előadása, e célra építendő színpadokon. Ezt nevezi ő »egyházi dalmű«-nek s ennek létesítésén több irányban fáradozott is. Indokolása is érdekes, tervezetének kifejtése szintén.

»Az oratorium azon műfaj, írja, mely bennem régóta a tiltakozás gondolatait idézi föl; a legismertebb e nemű termékek engem örökké hidegen hagytak, (nem a tanulmányozás közben, hanem midőn előadatva hallottam) sőt le is hangoltak. A formák merevsége, úgy a zenei mint különösen a költői részt illetőleg, előttem mindig teljes ellentétben állott az anyag magas drámaiságával. Az ó, vagy az új testamentom legmagasztosabb alakjait énekelve hallani és látni fekete frakkban, fehér nyakkendővel és sárga keztyűvel, vagy modern és sokszor bizarr hölgytoilettekben, arcuk előtt egy-egy hangjeggyel-lappal, ez engem mindig zavart és soha tisztán nem élvezhettem. Önkénytelenül ragadott meg a gondolat, hogy amit itt mint hangverseny-oratoriumot hallok, sokkal hatásosabb, megragadóbb és igazabb lenne a színpadon, díszletekkel, jelmezekben, teljes ábrázolással adva.

»Miután azonban általános nézet az, hogy e tárgyak megszenstelenítettnek, sajátos műfaj megteremtésére gondoltam, mely tisztán e művek számára emelendő színpadon jutna érvényre. E műfaj a világgal szemben »egyházi dalmű«-nek lenne nevezhető, s a világi színpadokkal szemben ott állana az »egyházi dalszínház«, tisztán e célra képezett művészi- és karszemélyzettel s különös »látogatási szabályzattal« a vendégek számára.«

Rubinstein aztán elbeszéli itt, miként folytatott ez irányú alkudozásokat a weimari nagyherceggel, a westminsteri apátság dékánjával Stanleyvel, a párisi zsidó hitközséggel, Mühlert volt porosz miniszterrel, majd egy magán zenész-testülettel — mind hiába. A reménnyel azonban, hogy az oratoriumokat színpadon fogja láthatni, még nem hagyott föl, s azért saját, e műfajba vágó szerzeményeit (»Bábel tornya«, »Elvesztett paradicsom«, »Krisztus«, »Kain és Abel«, »Énekek éneke« stb.) folyvást és csakis egyházi dalműveknek nevezi.

Érdekes még Kückenek, a nemrég elhunyt kitünő dalköltőnek pár Heine-adomája s annak elbeszélése, miként ösmerkedett ő meg a modern Arisztofanessal. Végül közli Heinenak egy levélkéjét, melynek kíséretében dalokat küldött hozzá, megzenesítésre:

»Kedves Kücken!

»Néhány tojást teszek ezennel Ön alá, kiköltés végett. Ne kotkodácsoljon rajta sokáig, hanem hallasson magáról mielőbb.

Hive

Heine.«

Rossini nyitány-receptjei.

Páris egyik zenelapja most közli a »pesaroi hattyú« egy eddig ismeretlen levelét, mely érdekes világot vet a mester gondolkodás-módjára és munkálkodásának szokásaira. Rossini e levelet egy fiatal zeneszerzőhöz intézte, ki nyitányszerzés iránt kért tőle tanácsot. A bevezető sorok után így hangzik a levél:

» — — Mint legfőbb és elmellőzhetlen szabályt a nyitány írására ajánlhatom önnek azt, hogy nyitányát mindig csak az előadás előtti napon írja le. Ha a vaskényszerűség zaklat bennünket, ha az ott várakozó másoló munkánkat laponként szedi ki kezünkből, ha az igazgató kétségbeesésében szemünk láttára egész marokkal tépi ki a haját: akkor szárnyal legmagasabbra képzelünk! A legnagyobb remekművek ily módon termettek. A mi időnkben nem létezett Olaszországban színigazgató, ki harminc éves korában ne lett volna teljesen kopasz.

»Első recept. »Othello«-m nyitányát egy kis kamrában komponáltam, Barbaja palotájában, ki a világ legádázabb és legkopaszabb színigazgatója volt, s engem egy tál makaronira ítélve elzárt, megesküdvén, hogy mindaddig tart fogságban, amíg nyitányom utolsó hangjegyét is megírom.

»Második recept. A »tolvaj szarká«-hoz (»Gazza ladra«) szükséges nyitányt nem az előadás előtti estén, hanem aznap irtam, midőn előadták, még pedig a milánói »Scala« egyik padlásszobájában, hova az igazgató, mellesleg mondva: Barbajának teljesen méltó utódja, csukott be négy fogdmeggé előléptetett színházi munkás őrizete alatt. E négy gázópénak az volt kötelessége, hogy munkámat tételenként dobálják le a padláslyukon át az udvarra, hol az alatt várakozó éhes másolók azt azonnal letartóztatták, leírták és tüstént a karnagyhoz szállították, ki azonnal betanítá. E négy vadállatoknak a legszigorúbb utasítás volt adva, hogy mihelyt részemről hiányzanak a ledobálandó hangjegy-lapok, ne terheltesse azokat helyett azonnal engem hajítani le a másolóknak.

»Harmadik recept. A »sevillai borbély« nyitányával már okosabban cselekedtem. Tudniillik meg se komponáltam, hanem e víg operám előjátékául »Erzsébet« című komoly dalművem nyitányát adattam elő. A közönség teljesen el volt ragadtatva e csere által.

»Negyedik recept. »Őz gróf« című dalművem nyitányát s illetőleg bevezetését azalatt szerzem, amíg mindkét lábam a vízben, magam pedig horgászással foglalkoztam. Ezalatt pedig Aguado úr a legszörnyebb unalmasságú és hosszaságú értekezést tartá nekem a spanyol pénzügyek állapotáról.

»Ötödik recept. Nem sokkal jobban jártam »Tell Vilmos« nyitányával. A Montmartre-boulevardi lakásomon irtam, mely kora reg-

geltől késő estig a legizetlenebb emberek tanyája volt. Szivaroztak, ittak, locsogtak, hencegtek s minden oldalról kiabáltak rám, míg én egész lázasan dolgoztam, hogy lehetőleg mitse halljak lármájukból.

»Hatodik recept. »Mózes«-re vonatkozólag még csak a leg-halványabb kísérletet sem tettem, hogy nyitányt írjak hozzá. Ez minden-
esetre a legkényelmesebb. Meyerbeer barátom e receptet szintén követte a »Hugonották«-nál és »Ördög Róbert«-nél s ugylátszik kitünőnek ta-
lálta. »A prófétá«-nál aztán újra alkalmazta és teljesen meg volt és lehe-
tett is elégedve azzal, s magával, amint mindig meg is volt elégedve.

Rossini.«

Egy karnagy látogatása Darwin-nál.

Richter János a bécsi udvari-opera karnagya egy nagy német lap számára leírta azon látogatását, melyet tavaly a világhírű tudósnál tett. Reprodukáljuk az érdekes cikket annál is inkább, mert belőle megismer-
heti tisztelt olvasó közönségünk hogy derék hazánkfia (Richter János
győri születésű) mennyire iparkodik cikkében a német kulturát glori-
fikálni.

»Tavaly pünkösdkor« úgymond »Francke Hermann barátom, lon-
doni hangversenyeimnek és a Drury-Lane német opera előadásainak vál-
lalkozója azon kellemes hírrel lepett meg, hogy Darwin szeretne velem
megismerkedni s meghí az ünnep egész napját nála tölteni. Francke Dar-
win-nak egy unokahugát (szül. Wedgwood) bírja nőül. Darwin házánál
sokat zenélnek s Darwinné asszony maga kitünő, lehet mondani — klasz-
szikus műveltségű zenész. Hogy ezen meghívásnak mennyire megörültem,
talán mondanom se kell. A kora reggeli gyorsvonattal a két órányira
fekvő Kent-Down-ba pályáztunk: Francke, neje és én. Az állomásnál kocsí
vár reánk, mely bennünket kies tájon, zöldtől duzzadó halmok között Dar-
win birtokába vitt. Egyszerű, semmi különösség által föl nem tűnő, közön-
séges angol falusi lak előtt állottunk meg. Emeletes ház a szokásos elő-
kerttel, bokrok és árnyas fáktól övezve. A rácsajtó felnyilván kocsink a
ház elé vitt Rövid folyosón keresztül egyenesen a parloir-ba vezettek.
Az ajtó megnyílt és én Darwin előtt álltam, ki a kandalló mellett, mely-
ben tűz lobogott, egy karosszékből kelt fel hirtelen megjelenésünkkel
s kezet nyujtván szívélyesen üdvözölt. Hogy milyen benyomást tett reám
először? Leírhatlan. Oly sok arczképét, fényképét láttam, de bármily jók
legyenek, e g y e t egyikök sem ad vissza híven: a szemek szépségét, ezen
germánias szép szemeket, melyekből annyi jóság, szelídség s határozatlan
jóindulat tükrözik. Őszintén megvallva, nagyon meg voltam hatva. Las-
sanként erősebben szemügyre véve azt találtam, hogy a képek az arcki-
fejezést tulságos sötétnek tüntetik föl; az arc finom s a fej nem oly mér-
téktelenül nagy, mint az ember gondolná. Ellenben termetre sokkal na-
gyobb volt mint képzelhetni s fiatal korában rendkívül nagy lehetett.
Homloka hatalmas, gyönyörűen kidolgozott; haja és szakála teljesen fehér
de nem oly hosszú és bozontos, mint a képen látni; ruházatában tökéletes
gentleman. Az egész megjelenés rendkívül tiszteletgerjesztő, amelletted
kedélyes; van benne valami a lordból, ki birtokára visszavonulva kedvtölté-

seinek él — a szemekbe nézve azonban rögtön észre lehetett venni, hogy mi sugárzik ki onnét. Nem tudtam nézésével jóllakni, pedig erre még más is volt : a reggeli, mely az asztalon fölterítve várt.

A parloir jobb oldalán állott egy kitünő Erard zongora, előtte kóta-állvány nyitott hangjegyfűzettel : Beethoven gordonka szonatója a-durban »ki játszik itt gordonkát« kérdém »gordonkát nem játszik itt senki« válaszoló Darwin »hanem bűgösipot (fagot) játszik fiam, ki jelenleg Strassburgban időz Darvinné megtermett, erős és szép asszony hatvanon jóval túl, finom modorral, fölkerít játszanék valamit zongorán s maga adta meg a themákat Mozárttól, Haydn-től majd Beethoven-től s utoljára Wágnr-től. Én játsztam néhány darabot a »mesterdalárok«-ból, »Tristan« és »Lohengrin«-ből Darwin az ebéd alatt, mely mintegy 1¹/₂ óráig tartott, végtelen szeretetreméltó és víg volt. Jó izűket nevetett, ha valami víg históriát meséltem el, de azután komoly dolgokra is áttért. Különösen hangsúlyozta — mily nagy tisztelettel viseltetik Németország, a német szellem s annak művei iránt. Ő maga nem beszélt ugyan németül de a német tudományos könyveket olvasta s »teljesen megértette« veté hozzá Darvinné asszony.

Az asztaltól fölkelve ismét zenéltünk; az ebédlőben ugyanis van szintén egy pompás hangszer. A fekete kávé után lementünk a kertbe Darwin által kikísérve; ki aztán dolgozó szobájába vonult siestáznai. A dolgozó szoba és labororium két különböző helyiség. A labororiumot nem láttam. A dolgozó szoba igen egyszerűen van berendezve, tele könyvszekrényekkel s minden a legnagyobb rendben. Nagy örömmel mutogatta Darwin azon nagyszerű albumot, melyet neki német tudósok, tanárok stb mintegy négyszázan, küldtek 70-ik születés napja alkalmából. Mily képek díszítik a szobát? Az bizony különös Ezen szobában valamint künn a folyosón mind csupán Krisztus kinszenvedését ábrázoló képek lógnak: az egész keresztvívés, keresztrefeszítés valamint több jelenet az új testamentomból, így »Krisztus a hegyen«, a »halászat« stb. — azt hiszem aquarellek: Szobrokat nem láttam. Az alatt míg Darwin szundikált, lementünk a kertbe sétálni. Az ebédlőből veranda nyílik honnét lépcsők nélkül egyenesen a kertbe léphetni. Legelől egy mezőtér az angol laptajátékra berendezve; tovább virágágyak tele cserépnéművel, üveggolyókkal s végre egy üvegház.

Valjon benne húsevő növények ápoltnak-e? Nem tudom; láttam ugyan sok sajtáságos virágfajt, de a botanikában nem vagyok erős. A kertből egy úgynevezett angol parkba jutunk egy kis rácsajton át, melynek kinyitására valami sajtáságos gépezet szolgál. Egy lépéssel az erdő közepén találjuk magunkat, melynek lejtőjét gazdag rétek a legüdébb zölddel pompázva terülnek el. Midőn visszatértünk Darwint az ebédlőben találtuk, hol felszólítása a ismét zongoráztam. Ezt ismét egy újabb tápnaló étkezés követte, bennünket az utazásra megerősítendő. Darwin panaszkodott, hogy kénytelen munkálkodását a laboratoriumban félbehagyni, mert az orvosok nem hagyják nyugton s minden áron tengerre küldik; egész vigasztalan volt, hogy ott majd nem fog dolgozhatni. A búcsúzásnál megígérte, hogy ez évben a »mesterdalárok« június hóban történő előadására külön Londonba fog jönni. Ki hitte volna közülünk, hogy ő, az erőteljes, víg öreg ezen ígértét nem fogja beválthatni?

ZENE.

* A nemzeti zenede május 7-én tartott ülésében az igazgató választmány behatóan tárgyalta a tanszervező bizottságnak jelentését, melyben a jövő tanévre a tanszabok rendszeresebb beosztása, a tanerők helyesebb alkalmazása s a réz és a fafúvó hangszerek számára új tanszabok felállítása tervezetlik. A jelentés minden szakasza teljesen elfogadtatott. Az igazgató választmány megtekinté az intézeti fővédnöknek, József főherceg nagy térdképet, mely Vastagh György festő munkája s a kép ünnepélyes elhelyezését az őszi időnyre halasztotta. Az intézeti könyvtár számára több rendbeli adomány érkezett: Doppler Ferenc, a bécsi es. operaszínház karmestere beküldötte zeneszerzeményeinek nagy részét; Fonberg Róbert lipesei zeneműkereskedő, Hupf Agoston választmányi tag igen becses zeneműveket ajándékoztak. Bogisich Mihály titkár pedig legutóbbi akadémiai értekezésével gyarapította a könyvtárt. A debreceni országos dalárünnepélyen a zenede két tag által lesz képviselve, és Egressy Béni dalköltő tetemeinek áthelyezésekor az intézet nevében az igazgató és a titkár fog a sirra koszorút helyezni.

* Székely Imre nemzeti zenedei tanár által f. é. május 21-én, vasárnap, lakásán (belváros, IV. ker., szerb-utca 2. szám) délelőtt 11 órakor tartandó zenészi matiné műsora: 1. Sonata (d-dur; Allegro con moto Allegretto, Allegro molto) Rubinstein, előadják: zongorán Ligeti Margit k. a., gordonkán: Szuk Lipót tanár úr; 2. 32-ik magyar ábránd Székely, előadja: Sztranyavszky Nelli k. a.; Polonaise Chopin, előadja: Guttmann Emma k. a., zen. növendék; 4. „Te vagy, te vagy, barna kis lány“ Székely, előadja: Schönfeld Mari k. a.; 5. Polonaise Chopin, előadja: Balogh Irén k. a.; 6. Magándala „Bűvös vadász“ című dalműből Weber, énekli: Igeresies Katalin k. a.; 7. Suite (ámoll) Bach, előadja: Nagy Ida k. a., orsz. zeneakad. növendék; 8. „Erlenkönig“ Schubert-Liszt, előadja: Kriszt Emilia k. a.

zenedei növendék; 9. Quartett (d-moll, I. rész) Székely, 4 kézre előadják: Gottgeb Katica és Parragh Ida k. a.

* „Estevan már“ című magyar románe jelent meg társulatunk kiadásában. Szerzője Aggházy Károly, ki e műdalt Csiky Gergely „Szép leányok“ című fővárosi népsziműve számára írta. Különösen figyelmeztetjük közönségünket e dalra, mely úgy irányára mint hangulatára nézve egyedüli a maga nemében.

Richter János a bécsi dalműszínház karnagya, mint hírlík, megváltik állásától s végleg Londonba teszi át tartózkodási helyét. Richter már hosszabb idő óta hadi lábön áll a bécsi sajtóval s így nem esoda, hogy végre is kénytelen beadni a lemondását. Az ő per-patvart szerető természete nem engedi sokáig egy helyen maradni. A hol eddig volt, zavart, veszekedést idézett elő. Münchenben összeveszett az énekesekkel, nálunk Budapesten a hazafias sajtóval, mely nem akarta tűrni germánizáló törekvéseit s most Bécsben újra a sajtóval horgólt össze, ki tudja hová viszi még házsártos magaviselete. A bécsi dalműszínház nem igen fogja megérezni távozását, mert Jahn igazgató minden izében művész. Nagyon találóan jegyzi meg egy előkelő bécsi lap, hogy a kézműves karmestert pótolni fogja a művész-karmester.

* A „német országos zeneszövetkezet“ idei összejövetelét Zürich városában fogja megtartani. Az ünnepély július 8-án veszi kezdetét s 12-én végződik. Az ünnepi műsor a következő: július 8-án a vendégek ünnepélyes fogadtatása; július 9-én délután Liszt Ferenc „Szent Erzsébet“ oratoriumának előadása a „Tonhalle“-ban; 10-én este előadásra kerülnek Becker Albert B-moll miséje és Brahms „Nänie“ című szerzeménye; 11-én kamerazeneestély és nagy orgona-hangverseny a székesegyházban; 12-én az utolsó zenekari hangverseny következő műsorral: „Tell-Szinfonia“ Hans Hubertől. Edg. Muzinger Nero szimfoniája. Az ünnepély

e műsor után ítélve nagyszerűnek ígérkezik. — Németország első rangú énekművészei fognak közreműködni, a zürichi zenekar pedig a stuttgarti által lesz megerősítve.

* **Magyar gyermekzenekar Oroszországban.** Az új-szent-annai (Aradmegye) gyermekzenekar, amely eddig már Londonban, Párisban, Berlinben, Bécsben stb. nagy feltűnés mellett hangversenyzett, Steiner Norbert karnagy vezetése alatt jövő hó 1-én művészi körútra indul Oroszországba. A zenekar tisztán fúvó hangszerekből van összeállítva és 32 gyermekből áll, kik közül a legidősebb még alig érte el a 16-ik évet. Karnagyuk az utra egészen új magyar ruhát készített számukra.

* **Hegedű-pör.** Würzburgban nemrég egy karmester 3000 forintért megvett egy hegedűt, melyet mint Straduáriust adtak el neki. Most azonban a vevő azt állítja, hogy az oly drágán vett hegedű csak utánzás és visszaköveteli pénzét. A nehéz kérdés megoldása juryre bízott, melyben Joachim,

a híres hegedűművész, tizenöt művésztársával és ugyanannyi híres hegedűkészítő fog résztvenni.

* **Páris város nagy zenepályázatán** az első díjat egyhangúlag Hillemacher Pál és Lucien testvéreknek ítelték oda, a kik annak idején a római nagy díjat is elnyerték és jelenleg Rómában laknak. A pályanyertes mű, melynek címe „Loreley“, a jövő évben Páris város költségén fog előadásra kerülni.

* **Templomzene.** Vasárnap, f. hó 14-én a belvárosi plébánia templomban délelőtt 10 órakor a nagymise alatt Gradualéhoz „In Deo sperat“ kettős dal Weisz L. től és az Offertoriumhoz „Ave Maria“ Steiber C. adatott elő. A magánrészeket Taleró Fanni és Spányi Irma kisasszonyok s Gozmann-Passy-Cornet asszony énektanárnő énekelték.

* **Wigand Emilia** k. a. Németország egyik ismert dalművésznője a napokban Lipésében elhunyt

A szinfalak világából.

‡ „Panin Sergius“, Ohnet György nagy feltűnést keltett drámája, mely rövid négy hó leforgása alatt az eurpai körutat jóformán megtette, e hó 14-én került színre a nemzeti színházban. A dráma a rendes francia szokás szerint a hasoncímű hatásos regényből dolgoztatott át azonnal színpadi használatra. Feszült helyzetekben rejlik a hatás titka, melyet szokatlanul ellentétes viszonyok szülnek. Koldus herceg vesz nőül milliomos lisztkereskedő-leányt, kinek nemesak pénzét költi el, de ráadásul még csalja is. Végül egy pisztolylövés dönti el a darab és a címszereplő sorsát, a hitvány herceget tulajdon anyósa lövi le, hogy a becsületet megmentse. A regényben e helyzet eléggé lehet indokolva, de a drámában különösen a végén nagyot bieszklik az indoklás a néző mintha leforrázva jönne ki a színházból, megütközve a felett, hogy a szerző abszolút képtelen volt elfogadhatóvá tenni darabját — mivel a lélektani igazságnak oly teljes hiányával kevés hasonló színmű rendelkezik. — Az előadás jeles volt minden

résében: Náday úr a címszerepben, Fellekiné asszony a heves anyós ábrázolásával, Helvey Laura k. a. és Nagy Imre úr egyaránt kitűnő felfogással érvényesíték szerepeiket.

✕ ‡ „Orpheus a pokolban“. A népszínház igazgatója helyes szempontból indult ki, mikor Offenbach régebbi operettjei felelevenítését kezdte meg. Igaz, hogy azóta, mióta a mű „Galoppe“-áriáját Pesten úton-útfélén lehetett hallani daloktól, füttylőktől, táncestélyeken és egyéb mindenféle mulatságon, egy esztendő híján egész negyed század telt el, és egy negyed alatt nagyon megváltozik a közönség ízlése, de azért az a hamisítatlan humor, az az egyszerű keresetlen, fülbemászó dallamosság, az a minden hatásvadászattól ment hangszerelés, mely Offenbach e művét jellemzi, ép ízlésű közönségre sosem fogja eltéveszteni hatását. Ki ne emlékeznék a becsületes hegedűsre, a görög Orpheusra, a ki megőrül a mikor feleségét Pluto leviszi az alvilágba: a papucs hőst Jupiterre, a ki hálóköntösben járkalva, az

Olympus halhatatlanjai között hiába iparkodik fentartani gyenge alapon nyugvó tekintélyét? Kinek ne jutna eszébe a jámbor arkádiai herceg, aki beleszeret az Orpheus feleségébe, s ki ne esodálkozott volna már azon a tökélyen, melylyel Offenbach e mulatságos alakokat is jellemzé. Nem ismerünk operettet, melyben szöveg és zene úgy összeforrna, úgy kiegészítené egymást, mint az „Orpheusban“. Az a szilaj jókedvűség, mely végig vonul az Orpheus parodisztikus történetén, híven tükröződik a mű zenéjében is. Nem szándékozunk különben bővebb méltatásába bocsátkozni ez általában ösmert operettnek, csak azt említjük meg, hogy a fölújított bohózatos szöveghez méltó üde, dallamos zene fölvilványozó hatást gyakorolt és — tele házakat csinált. Az előadás minden tekintetben megállotta helyét. Pálma y Ilka mint Eurydike, Vidor úr mint Pluto, Soly mossy úr mint Jupiter és Kassai úr, Styx Jankó tragikomikus alakjában pezsgő elevenséggel játszottak. Különösen bájos divánk jó kedélye látszott ragadósnak. Az első felvonás énekrészeinek előadása valódi poétikus érzékről tanuskodott. A mellékszerepekben Komáromy Mariska k. a.-on kívül Hervey Helén k. a. tűnt fel leginkább; a kisasszony Pauli Rikhard, a nemzeti színházunk derék tenoristájának tanítványa és már az első fellépte alkalmával annyira meghódította a közönséget, hogy ez ki is hívta. Üde, esengő hangja eléggé iskolázott, és ha elmúlt majd lámpaláza, nagyon jól meg fogja állani helyét a népszínház deszkáin.

§ Sarah Bernhardt Párisban. Május 25-én a Gaité-színházban jótékony célú előadás lesz, mely elé a párisiak máris lázas kíváncsisággal tekintenek. Sarah Bernhardt, mint „Kaméliás hölgy“-et fogják bámulhatni. Nemesak azért várják feszülten ez előadást, mert a hírneves művésznő a „Theatre Français“-val történt szakítása óta Párisban nem játszott, hanem azért is, mert a „Kaméliás hölgy“-et ott még egyáltalán nem játszotta. A jótékony célú előadást a „Figaro“ szerkesztősége rendezi Chéret elhunyt disz-

letfestő nyomorban sinylő özvegye javára. Dumas híres darabját, Párisban a Gymnase-színház hozta színre, de Dumas nem adott fel a reménnyel, hogy azt a legelső francia színpad is elő fogja adni. Ezért vonakodott is megengedni, hogy azt a Gaité most előadja. Vagy ne adassék egyáltalán Párisban, vagy csak a „Theatre Français“-ban adassék. Sarah Bernhardt azonban mindent elkövetett, hogy Dumastól kicsikarja az engedélyt. Marseilleből egy ezer szavas táviratot intézett Dumashoz, melyben Chéret özvegye javára esdekelt. Dumas erre a következőképp válaszolt: „Mindenbe beleegyezem, különben ön tönkretelegrafirozza magát Dumas.“ Sarah már Grenobleból tudatta az öröndetes hírt a „Figaro“-val. Május 21-én Párisban lesz. Az előadásra már most veszik a jegyeket. Egy páholy 50 frank. Zsölle 100 frank, körszék szintén.

§ Wiltné asszony megint csak oly kedvence a bécsi közönségnek, mint évekkel ezelőtt volt. Eredetileg csak öt vendégszerepre szerződött, majd megtoldotta hárommal, legújabbán pedig az udvari opera felszólítására beleegyezett, hogy egészen június közepéig vendégszerepeljen. Most végre színre hozzák „Sába királynőjé“-t is, de a címszerepre nem lévén most Bécsben énekesnő, külön ez alkalomra meghívták Berlinből Voggenhuber Vilma asszonyt, a budapesti nemzeti színház egykori énekesnőjét, ki most a berlini udvari opera tagja.

§ Hegyi Aranka k. a. Zomborban a Csóka Sándor szintársulatánál e napokban vendégszerepelt. Mult pénteken lépett fel először „Boceacció“-ban s a tágas arena egészen megtelt, a közönség élénk érdeklődéssel várta a két év előtti szerepléséről ott jól ismert művésznő felléptét. Zajos tapssal, virágokkal fogadták s az est folyamán számtalanszor kihívták. Másnap a „Kis herceg“-ben, vasárnap az „Igmándi kispap“-ban lépett fel, búcsúelőadásul pedig a „Cornevillei harangok“-ban.

§ Erkel Elek a népszínház derék karnagya egy vig dalmün dolgozik jelenleg. A szöveget Rákosy Jenő írta. E két név egye sülésétől kitünőt várhatunk.

‡ **Dumas és Helvey Laura.** Helvey Laura kisasszonynak Dumas Sándor megküldé areképét hízegő sorok kíséretében, melyekkel köszönetét fejezi ki a „Bagdadi hercegnő“ kitünő alakításaért.

‡ **Wagner Rikhard** Baireuthben javában fáradoz a „Parsifal“ színrehozatalának előkészületein. Annak idejében bővebben megemlékeztünk róla, most csak azt említjük föl, hogy a sok nehézséggel járt személyi kérdések már végleg meg vannak oldva. Parsifal szerepét felváltva éneklik Vogl (Münchenből), Jäger (Baireuthból), Winkelmann (Hamburgból) és Gudehus (Drezdából). Kundry, a női főszereplő ábrázolói szintén felváltva Brandt k. a., Materna és Malten asszonyok lesznek. A másik nagyobb férfiszerepre szintén négyen vannak szerződötve: Scaria, Siehr, Reichmann és Fuehs; egyik kisebb szerepet a schwerini Hill, egy másikat müncheni Kindermann fog énekelni. A karokról a müncheni udvari opera gondoskodik, a zenekart pedig Levi és Fischer bajor udvari karnagyok fogják igazgatni.

‡ **Bábel tornya.** A párisi „Theatre des Nations“ igazgatója szerződést kötött Ullmann impresszárióval, a ki az említett színházat német, spanyol, angol és olasz szintársulatok vendégszerepeltetése céljából bére vette. A színház tudvalevőleg, míg franciául játszottak benne, folyton megmégbukott. Most négy más nyelvvél tesznek kísérletet, tán valamelyik beüt.

‡ **Szintársulok Magyarországon.** Kormányengedéllyel Magyarországon összesen 33 magyar színigazgató működik, kik jelenleg a következő helyeken tartanak előadásokat: Aradi Gerő Baján, az aradi szintársulat Nagyváradon, Balogh Alajos Sünneben Bényei István Nagy-Károlyon, Bogyó Alajos Sopronban, Balassa Károly Gyöngyösön, Bánfalvi Béla Kunszent-Mártonban. ifj. Bokor József Kőszegen, Csóka Sándor Zomborban, Gerőfy Andor Kaposváron, Gáspár Jenő Tápió-Szelén, Hubay Gusztáv Zombolyán, Homokay László Kis-Jenőn Jakab Lajos Nagy-Beeskereken,

Jakabfy Gábor Siklóson, Kárpáthy György Mohácson, Károlyi Lajos Veszprémben, Krescsányi Ignác Nyiregyházán, Lászy Vilmos Sátor-Alja-Ujhelyen, Miklóssy Gyula Szolnokon, Mándoky Béla Pozsonyban, Mártonfy Pál A. Maróton, Nyéki János Besztercén, Polgár Gyula Versecen, Szegedi Mihály Orosházán, Szeles József Török-Becsén, Szabó Antal Lippán, Ságly Zsigmond Nagy-Mihályon, Sztupa Andor Tordán, Szigeti Géza Mindszenten. Tóth Béla Léván, Várady Ferenc Székely-Kereszturon és Völgyi György Rimaszombaton.

‡ **Bernhardt Sarah** befejezte vendégszerepléseit Madridban, Lissabonban és Barcelonában. A művésznő meg van ugyan elégedve spanyolországi útja anyagi eredményeivel, de nem az erkölcsivel; keserűen panaszodik az ottani közönség figyelmetlensége ellen, mely ép oly fenhangon szokott társalogni a színházban, mint oda haza vagy az utcán. Fel is fogadta Sarah, hogy nem megy többé a Donna Solok házájába.

‡ **Boito „Mefistofeles“** operája előadásról-előadásra híveket hódít. Ez minden genialis ember sorsa, ki nem akar a szokás diktálta rendes kerékvágásban haladni s szokatlant merészkedik teremteni. Meg vagyunk győződve, hogy Boito műve a következő téli idény repertoire-operáját fogja képezni.

‡ **A zombori állandó színház** építését e hó 15-én kezdték meg és november 15-én akarják megnyitni. A színház az építész tervei szerint 28.676 frtba fog kerülni, a díszítés nélkül; de minthogy a színházat a kaszinóval fogják összekötni, még egy ebédlt, és néhány kisebb helyiséget építenek hozzá s így az összeépítési költség 40.000 frtra van előirányozva.

‡ **A turini „Vittorio Emanuele“** színházban új operára készülnek, címe „Masina Spinola“, zenéjét J. o. teau báró írta.

‡ **Massenet „Lahorkirálya“** című operája Nantès-ben óriási sikerrel került színre.

Képzőművészetek.

*** A festészeti mesteriskola tervezete. Midőn Benezur Béla a mesteriskolának Trefort miniszter által már elfogadott tervét elkészítette, a miniszter megbízása folytán figyelembe vette azt is, hogy a kormány a helyszínén idővel művészeti akadémiát akar állítani. Ennélfogva az építész elkészítette az egésznek tervrajzát és a jelenlegi mesteriskola tervét is ehhez alkalmazta. E szerint a művészeti akadémia épületei az epreskertnek a Szondy-utca felőli részén, kerítéssel ellátott parkban fognak állani, melynek négy sarkán — a most építendő is beleszámítva — három festő- és egy szobrásziskola fog állani, a park közepén pedig az igazgatósági épületek a tantermekkel. Egy-egy épület költségelirányzata így a jelenleg építendő mesteriskoláé is — körülbelül 35 000—40.000 frtra van felvéve. A mesteriskola renaissance-módorú szabálytalan, villaszerű épületet fog képezni, melynek az egyik része földszintes, míg a másik része az épület komplexéből kimagaslik. A tetőhomlokzat a magyar címerrel és a képzőművészeteket ábrázoló allegorikus alakokkal lesz díszítve. Érdeket kölesönöz az épületnek egy kőből építendő 8 szögletű lépcsőtorony, mely az emeletre vezet és felfordított hagyma alakú toronnyal bír. Az első emeletnek nyugati oldalán egy vasszerkezetű üvegesarnok van, mely a tanár műtermével van összekötve a célből, hogy a modellek itt szabad és felső világtársa helyezhetők legyenek. A fedett bejárat, mely az épület keleti oldalán van, kölépeső-

zettel és ballustráddal bír. A kapuból boltozott előcsarnokba jutunk, mely összeköttetésben van két műteremmel a tanítványok számára. Mindegyik terem a műszerek elhelyezésére külön egy-egy kamarával bír. Az első emeleten, mintegy dominálólág a tanítványok helyiségei felett a tanár helyiségei helyeztetek el. — Végül megemlítjük, hogy a mesteriskolát még az idén tető alá akarják hozni.

*** Angeli Henrik festőművész hazánkfia e hét végén hagyta el Budapestet és visszatér Bécsbe, ahol Andrássy Ilona grófkisasszonynak itt megkezdett areképét be fogja fejezni. Az are befejezéséhez mindössze még két fölvetel szükséges. A művész itt tartózkodása alatt mindennap más másnál hivatalos és a főúri körökben nagy kitüntetésben részesítik. Megbízást senkitől sem fogadott el, mert elfoglaltsága egyelőre nem engedi.

*** Lieczén-Mayer Sándor a k. a stuttgarti képzőművészeti akadémia igazgatójának, a képzőművészetek előmozdítása körül, jelesül pedig a festészet terén szerzett érdemei elismerésül a király a Ferenc József-rend lovagkeresztjét adományozta.

*** Pályázat. Az orsz. magyar képzőművészeti társulat igazgatósága pályázatot hirdet a társulatnál megüresedett titkári állásra, melylyel 1800 frt évi fizetés jár. Az állomás egyelőre egy évi próbaidőre töltetik be. A pályázóktól kívántatik: irodai képzettség, némi művészeti szakértelem, ügykezelési jártasság, s a magyaron kívül lehetőleg a német és francia nyelv bírása. A pályázati ajánlatok, esetleg bizonyítványokkal felszerelve f. évi június 10-én déli 12 órakor a társulat igazgatóságánál (Budapest, VI. sugárút, műcsarnok) nyújtandók be.

La Hongrie á l'Étranger.

(Redigée par A. Bánfi).

Vingt-quatre ans! c'est quelque chose pour une partition, et surtout pour une opérette, qui n'avait dans sa nouveauté que la prétention — très justifiée — d'être aimable, élégante et mélodique.

„L'Orphée aux enfers” d'Offenbach — c'est la pièce dont nous parlons — a paru la semaine passée, pour la première fois au théâtre populaire. Cette opérette n'est pas une nouveauté pour le public hongrois. On l'a représenté, il y a quelques années, au théâtre allemand et aux plusieurs théâtres de province. La musique est restée populaire, et le public, qui a rempli la salle jusqu'aux derniers coins, a pris un plaisir évident à renouveler connaissance avec cette partition, qui commença la série des grands succès du maître.

La représentation a été une parfaite. Mme Pálmay a été excellente dans le rôle d'Eurydice. Jamais la charmante artiste n'a été plus en voix, jamais elle n'a eu plus d'esprit et d'amabilité.

Mdelle Komáromy (l'Amour) et Hervey (Diane), puis Mm. Solymosy (Jupiter), Vidor (Pluto) et Kápolnay (l'Orphée) s'acquittèrent aussi de leur tâche dans une manière fort louable. C'est pour la première fois que Mdelle Hervey a débuté officiellement au théâtre. Cette demoiselle manque encore l'habitude de la scène; mais son charme personnel et son sentiment musical lui font aisément faire crédit. Elle a été applaudie surtout après le couplet du deuxième acte.

A l'attrait de l'ouvrage et de sa bonne interprétation se joint celui d'une jolie mise en scène.

Egyveleg.

Politika a színházban. E hó 11-én este a „Rabagast“ adták elő a belgrádi nemzeti színházban s az előadás politikai tüntetésre adott alkalmat. A királynő mindjárt a zavargás kitörésekor gyorsan elhagyta páholyát. Rendőrség lépett közbe s kiutasította a színházból a zajongókat, kik oda künn aztán utcai botrányt idéztek elő, melyben a színház ablakait is mind beverték. Az előadás félbeszakadt: lovas rendőrök vonultak ki kivont karddal. Komolyabb sérülések különben nem fordultak elő. A csend csak éjjel tájban állt helyre.

*

Furcsa tantiéme. „Boccaccio“ mint tudjuk nemcsak ritka népszerűséget szerzett Suppénak az oceánon innen és túl, de egyszersmind fényes jövedelmet is. De olyan tantiémekben, minőt e dalműveért nemrég Párisból kapott, még nem részesült művész. Az oda való sipladások ugyanis tekintélyes összeget küldöttek neki a „Boccaccio“ vidám melódiával szerzett jövedelmükből. Nálunk a zeneszerzők műveit is mindenki sans géne utánn nyomhatja, meglöphatja.

*

Furcsa eset képezi most közbeszéd tárgyát Párisban. Michel Lujza „Nadine“-jának harmadik előadása alkalmával a „Bouffes du—Nord“ színház egyik látogatója és Lisbonne igazgató között összeszólalkozás történt, mely párbajjal végződött. Némelyek szerint a szóváltásra az adott okot, hogy az egyik néző hangosan nevetett egy komoly jelenetnél a miért az igazgató őt rendre utasította. Mások szerint a függöny felhúzása után a közönség közül néhányan fentatották kalapjukat, mire mások azt kiáltották: „Le a kalappal!“ Az igazgató is beleavatkozott, és az mondta egy fiatal ügyvédnek hogy „neveletlen“. Elég az hozzá, a párbaj másnap végbement, még pedig pisztolyra. A fiatal ügyvéd lőtt először és nem talált. Erre Lisbonne igazgató a levegőbe sütötte el fegyverét, a segítők ezután kijelentették, hogy a beesületnek elég tétetett. — E helyen megemlíjük még, hogy „Nadine“ előadását a svájci szövetségtanács az ország egész területére nézve betiltotta.

*

Rothschild báró és Rác Pali. Rác Pál zenekarából legutóbb több tag ki akart lépni és Kálazdy zenekarához esatlakozni, mely tudvalevőleg Londonba fog utazni. Miután Rác Pálnak szintén nagy kedve volt kiutazni, de biztos kilátás nélkül nem akarta megkísérteni, levelet intézett a londoni Rothschild báróhoz, melyben kívánságát előadva, kijövelele esetén pártfogását kérte. Rothschild, Rác Pálnak e levelére felelve, tudatta vele, hogy az ő házában rendezhet több hangversenyt, de egyebet előre nem ígérhet. Rác e levelet megmutatta Kálazdynak, ki őt esatlakozásra hívta fel, a mit Rác Pali el is fogadott. A két zenekar e hó 16-án Londonba utazik.

Kiadótulajdonos: a „HARMONIA“ magyar zeneművészek részvénytársulata.

18. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETENEK
HETI SZEMLÉJE.

SZAKSZERKESZTŐK :

AGGHÁZY KÁROLY ÉS ERNEY JÓZSEF.

FELELŐS SZERKESZTŐ :

KACZIÁNY GÉZA.

KIADÓTULAJDONOS :

A „HARMONIA” MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK RÉSZVÉNYTÁRSULATA.

BUDAPEST.

NYOMT. IDŐSB POLDINI EDE ÉS TÁRSA

1882.

Egyes szám ára 15 kr.

EMÉK-NAPTÁR.

Május 22-én.

1813. szül. Wagner Richárd Lipsében.

1820. szül. Fesca Sándor, zeneszerző és zongoraművész Karlsruhe-ban. Megh. 1849.

Május 23-án.

1872. halt meg Ulrich Hugó, zeneszerző Berlinben. Szül. 1827

Május 24-én.

1767. szül. Schnabel József, híres orgonász és templom-zeneszerző Naumburgban. Megh. 1831.

Május 25-én.

1799. szül. Lwoff Sándor, az orosz himnusz szerzője Revalon.

Május 26-án.

1847. halt meg Köhler Ernő, orgonaművész és zeneszerző Breslauban.

Május 27-én.

1799. szül. Halévy Jakab, operaszerző Párisban. Megh. 1862,

1822. szül. Raff Joákim, zeneszerző Lachenben.

1840. halt meg Paganini Nicoló, hegedűművész Nizzában. Szül. 1784.

Május 28-án.

1789. szül. Dessauer József, zeneszerző Prágában.

1835. szül. Deutsch Vilmos, zongoraművész Budapesten.

1845. szül. Auer Lipót, hegedűművész Budapesten.

A tizennyolcadik szám tartalma :

Egressy Béni.

A külföld zenevilága :

I. Wagner Richárd londoni diadalai.

II. Liszt Ferenc Antwerpenben.

Tárca :

A. Zeneszerzők mint írók.

B. Rossini nyitány-receptjei.

C Egy karnagy látogatása Darwinnál.

Zene.

A színpalak világából.

Képzőművészet.

La Hongrie á l'Étranger.

Egyveleg.

Hirdetések.

A társulat zongora-termében következő hangszerek kaphatók és ajánlatnak :

Kitünő hazai gyártmány.

K O R I K B É L A

zongorakészítő Budapesten.

Szakértők véleményével támogatott kitünő hangszerek, melyek a magyar közönség figyelmébe ajánlatnak.

Javitást és bőrözést is eszközöl.

!!! Figyelmeztetés !!!

Kitünő zongorahangoló

M A G R I N I A.

ajánlatik mindennemű zongora-hangolás, javítás, bőrözésére.

Megtudható a társulat zeneműkereskedésében váci utca 3.

„Legujabb zeneművek.“

»Este van már« magyar Románc énekhangra zongorakísérettel, szerző **Aggházy Károly** . . . . . **Ára 80 kr.**

»Aus schöner Zeit« Op. 9. Fünf lyrische Klavierstücke :

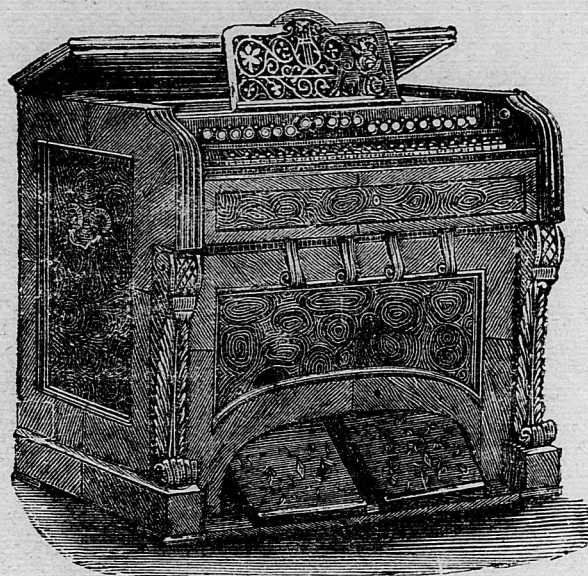
- Nro 1. Erinnerung,
2. Mazurka,
3. Liebeslied,
4. Aus der Ferne,
5. Zukunftsbilder,

szerző **Kersch F.** megjelent Cranz Ágostnál Hamburgban.

»Drei instructive Sonatinen« von **Nikolai von Wilm.** München Jos .Aibl.
Igen ajánlatos tanulmányok előre haladottak számára.

»Petőfi dalok« szerző **Angyal A.** Ára 1 frt. Csinos hatásos ~~ok~~ kaphatók a társulat nemz. zeneműkereskedésében.

A társulat zongora-termében következő hangszerek kaphatók és ajánlatnak:

A legkitünőbb
„Harmoniumok“

Titz Péter utóda
Kotykievicz Teofil
gyára Bécsben.

A legjobb minőségű Harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és szalon-harmoniumok Prolongement és Percussióval. Templomok és iskolák számára 100 forinttól felfelé.

Több évi jótállás!

➡ Árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

➡ **! Ehrbar !** ➡

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongora gyártás remekei közé tartoznak. Tartóságra utólérhetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti e gyár nagy hírnevét Kaphatók:

Szalon Stucz,	diófa	} keresztthurozott és egyszerű.
„ „	fekete	

„Produktiv szövetség“

E céget hat évvel ezelőtt a világhírű „Bösendorfer“ zongoragyárából elszakadt 60 munkás alapította s ma már méltán vetekedik az anyaggyár készítményeivel.

Tekintve a kitünő minőséget a legolcsóbb hangszer. Különösen ajánlhatók az úgynevezett „Mignon zongorák.“

➡ **A nagy arany éremmel kitüntetve.** ➡

SCHMIDT FERENCZ

Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák
Rövid szalon, diófából
„ „ fekete.

➡ Árjegyzék küldetik díj nélkül.